

Deugdbloempjes

Ze hangen op een rij op een muur in museum Belvédère, zeven meisjesgezichtjes, *Deugdbloempjes*. Ze zijn opgebouwd uit kartonnen sjablonen, gegoten in een en dezelfde vorm en laten zien waar de meisjes aan moeten voldoen, hoe ze geacht worden zich te gedragen, hun ogen en de stand van hun monden verraden onderdrukte gevoelens. Onder de portretten staan drie korte regels, met een typemachine geschreven op een strookje papier. Zinnen als: *maar alstublieft Jezus: help mij te weten dat ongeregelde zucht naar opsmuk in regel in dienst van de zindelijkheid staat...* De kunstenaar maakte ze naar aanleiding van het *Handboek voor het katholieke meisje*. Een nieuwe veertiende druk verscheen in 1954 en wordt geprezen 'als een volledig handboek voor de godsvrucht en de ascetische vorming van het katholieke meisje'. Ik was acht. Telkens nog duiken effecten op van de identiteit die mij als jong meisje werd opgelegd. De kunstenaar, Dianne Bakker, is dan nog niet geboren. Ze is twaalf jaar jonger dan ik.

Als ik later een kop koffie drink in het café dat door grote glazen ruiten uitzicht geeft op waterstromen, waar langs de randen de laatste gevallen sneeuw nog ligt (het is drie januari) peins ik over het verschil tussen wat we natuur noemen: de spontane groei die ontstaat vanuit de Bron, en hoe een cultuur mensen een zienswijze en het daarbij passende gedrag oplegt waarlangs een ego-identiteit gestalte krijgt. Dat wat we in wezen zijn, een unieke manifestatie van Essentie, wordt in een vorm gekneed en we nemen aan dat we dat zijn.

Elk deugdmeisje is een unieke manifestatie van de functionele eenheid van de ego-persoonlijkheid en de daaruit ontstane ego-identiteit. In hun blikken zie je de twijfel, de aarzeling, de ambivalentie. Je ziet gespletenheid: de meisjes weten bewust of onbewust dat er iets niet klopt.

De ego-persoonlijkheid is per definitie een onzekere grond. Ze ontwikkelt zich al vroeg in onze kindertijd, ontstaat in wisselwerking met onze omgeving en zit vol aannames, vol aangepast gedrag. Lange tijd denken we dat we *dat* zijn. Ze is functioneel en beperkt en

vormt de basis naar verdere groei en ontwikkeling. Dat is vaak een intens proces dat leidt naar de realisatie van de essentiële persoonlijkheid. Dan verschuift ook de identiteit.

Ik zit tegenover een vrouw die trainingen geeft op het gebied van innerlijke groei en ontwikkeling. Haar ego-persoonlijkheid is uitgedund door vele jaren van zelfonderzoek en innerlijk werk. Ze vertelt over een workshop die ze gaf, en zegt dat ze zo dankbaar is dat ze dit *mag doen*. Ik vraag haar naar dat woord *mogen*. Waarom zeg je niet: dankbaar dat je dit *kunt* doen, want jij doet dat toch? Ze ervaart, zegt ze, de ruimte om zich heen als de ziel, hoe die ziel buiten haar is en dan van buiten naar binnen komt... dat ze dat *mag* ontvangen. Terwijl ze praat maken haar armen een weids gebaar en haar handen vouwen zich samen boven haar hoofd.

‘Als dat wat daar wat daar boven je hoofd hangt, nu door je heen naar je hart gaat,’ vraag ik, ‘wat voel je daar dan, wat is daar?’ Ze antwoordt: ‘ik voel *dat ik dat ben*.’ Ze herkent haar (her)kent haar essentiële identiteit, de kern van de ziel, het Ik Ben. In *mogen* zit er nog een splitsing: Ziel, Essentie is buitenhaar en zij is degene die *mag ontvangen*. In *kunnen* valt ze samen, is ze het Zelf.

Er is nog steeds een persoonlijkheid die functioneert en relateert, meningen heeft, gevoelens. De Soefi's noemen deze persoonlijkheid de Parel. In de directe ervaring is er niet langer het bewustzijn dat hier iemand is die dat 'doet'.